

**Rigor Moderatus Doctrinæ Pontificiæ Circa Usuras A SS.
D. N. Benedicto XIV. Per Epistolam Encyclicam Episcopis
Italiæ Traditus**

Specimina ulteriora exhibens Moderationis Pontificiæ, à P. Concina violatæ

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii, 1751

Art. 1. De natura Societatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63780)

SECTIO III.

De Societate.

Art. 1.
DENATU-
RA SOCIE-
TATIS.

Societas
est Contra-
ctus

§. 79.

Inter contractus, per quos collocatur pecunia ad lucrum, frequentem ac proficuum habet usum Societas, quæ est, Contractus consensualis bonæ fidei de re vel opera honesta, ad commodiorem usum & uberiores quæstum in commune conferenda. Agemus de ejus I. Natura. II. Honestate. III. Pactis adjici solitis.

§. 80.

Consen-
sualis

Societas mutuo consensu perficitur, differtque per hoc à Communione, quæ etiam fortuita est & necessaria. (a) Et quidem solus consensus constituit socios, antequam quidquam ab iis actu præstetur, etiam tacitus, facto vel non facto declaratus. (b) Si de animo non liquidè constet, præsumptio- ni locus datur. (c)

(a) Communio est effectus Societatis: sæpe tamen Communio stat absque omni Societate. Cum Societate res communis est inter eos, qui pariter eandem rem emerunt: sine Societate communis est inter eos, quibus eadem res testamento legata est. L. 2. ff. Commun. divid.

(b) Si mihi & tibi eadem merces aut pecuniæ ex legato obve- niant, earum communionem habemus, Societatem non habemus. Si verò easdem omnes, te conscio nec contradicente, in negotiationem impendam, Societatem contrahimus per consensum tuum, non facto declaratum: si te ignaro id faciam, tu tamen lucri ex negotiatione percepti partem tibi oblatam accipias, consensum in societatem sufficienter declarasti facto.

(c) L. 44. ff. pro socio. L. 13. pr. ff. de præscript. verbis.

§. 81.

Bona fidei,

Judicium pro socio bonæ fidei est, sequendumque in emer- gentibus dubiis arbitrium boni viri. (a) Exuberat insuper fides

fides in hoc contractu, non nisi fiducia amicitiae inito, adeo ut Societas jus quodammodo fraternitatis in se habeat. (b) Unde etiam operæ & pecuniæ collatæ, sincero animo ad destinatum finem impendendæ, & suo tempore reddendæ sunt. In hoc si sociorum unus deficiat, præstare debet, quod socii interest. (c)

(a) L. 78. ff. pro socio.

(b) L. 63. princ. ibid.

(c) L. 60. ibid.

§. 82.

A sociis in commune conferuntur *Res*, id est, pecuniæ, *Dere*, merces, nomina, animalia, prædia, aliæque omnia mobilia & immobilia, pretio æstimabilia, quæ commodiorem usum ad uberiores quæstum præstare possunt.

§. 83.

Societatem uno pecuniam conferente, alio operam, posse contrahi magis obtinuit: (a) quia sæpe opera alicujus pro pecunia valet. (b) (§. 22.)

(a) L. 1. C. pro socio.

(b) §. 2. Inst. de societ.

§. 84.

Rem & operam, quæ in commune confertur, aut de qua inter socios convenitur, honestam & licitam esse oportet. (a) Nam si maleficii societas coita sit, constat nullam esse societatem: (b) quia delictorum turpis atque fæda communio est. (c)

(a) Non potest iniri societas circa usuras illicitas, furta &c.

(b) L. 57. ff. pro socio.

(c) L. 53. ibid.

§. 85.

Commodiorem usum intendunt & obtinent socii. *Commo- Ad com-
dius impendo industriam meam, adjutus pecunia tua: commo- modiore
Diff. III. F dius usum,*

dius ad utiles fines impendis pecuniam tuam, accedente industria mea. Unde opportunam esse societatem experimur ad mercatorum commercia: ad perficienda & edenda scientiarum insignia monumenta, quibus unius hominis nec ingenium, nec facultates sufficiunt: ad fabricandas merces cuius provinciae necessarias: ad eruenda metalla, mineralia &c. (§. 28.)

§. 86.

*Et uberio-
rem qua-
stum.*

Si commodiorem usum praestat societas, hoc ipso etiam promovet uberiores quaestum. Steriles saepe essent unius labores, nisi irrigarentur alienis pecuniis: steriles pecuniae, nisi foecundarentur aliena industria. Nemo se hoc contractu, quo lucri partem cedere jubetur socio, facile implicaret, nisi quaestum uberiores ex eo se obtenturum speraret.

§. 87.

*In commu-
ne confe-
renda:*

Pecunia, res vel opera in commune conferenda sunt. Unde si quis nec operas, nec res, communis lucri causa, conferens, ad partem lucri admittatur, quin ipse vicissim lucri sui participes socios faciat; benevola donatio est, nequaquam societas.

§. 88.

*Hac com-
muniore-
spicit rem
ipsam, vel
usum, vel
lucrum.*

Potest conferri, vel res ipsa principalis, ita ut dominium huius rei, pecuniae &c. fiat omnibus sociis commune: (a) vel solus ejus usus: (b) vel solum lucrum, ita ut dominium rei collatae maneat apud solum conferentem: (c) quo casu tamen Societas bene discernenda est à Locatione, quando ei, qui industriam tribuit, assignatur in stipendium aliquota pars lucri. (d)

(a) Sic pecunia censetur fieri communis etiam quoad dominium, si singuli socii pecuniam conferunt, licet inaequalem. Habent enim singuli in tota massa collatae pecuniae, vel in mercibus inde comparatis dominium pro parte.

(b) Sic Libri, supellex &c. ad usum communem conferri possunt.

(c) Hoc

(c) Hoc plerumque censetur contingere, si unus pecunias, alter industriam conferat; videntur enim velle solum lucrum commune facere. Sic etiam quando prædium meum colendum trado socio, ipsum prædium non fit commune inter nos, sed sola utilitas & fructus. *l. 25. §. 6. ff. Locati.* Hinc soluta societate fors periisse, aut salva mansisse creditur suo domino, qui eam contulit. Exempla talis societatis habemus in *l. 44. & 58. pr. ff. pro socio.* Nec in priori Lege margarita, nec in posteriori equus communicatur, sed tantummodo societas contrahitur circa pretium ex iis redigendum. Unde si ante venditionem margarita vel equus pereat, domino suo perit.

(d) Sic Mercatores, ut famulos ad maiorem industriam stimulent, certam lucri quotam in stipendium promittunt. Sic aliquota pars eruti metalli conceditur iis, qui fossoribus invigilant. Nulla hic intercedit Societas, sed Locatio: lucrum enim totum cedit conductori operarum; in pretium autem earum assignatur aliquota pars fructuum, æqualitate data inter æstimabilitatem operæ & spem fructuum.

§. 89.

Ex modo, quo res vel opera in commune confertur, Societatis tripliciter fieri solet Societas. I. Quando plures eam inter se ineunt ita, ut quidquid in hac Societate agitur, qualiscunque contractus cum extraneis celebratur, omnia ista fiant nomine omnium, seu totius Societatis. II. Quando duo ita inter se junguntur, ut unus duntaxat pecuniam conferat, quin præterea laborem aliquem aut curam ullam in se suscipiat, sed omne onus rejiciat in socium, qui vel solam industriam ac operam in negotiatione collocat, vel etiam exiguam pecuniæ summam confert. III. Quando plures ita inter se conveniunt, ut quilibet suo nomine negotietur; elapso tamen anno conveniant, rationes negotiationis, lucri vel damni, inter se reddituri.

§. 90.

Alia societatis divisio desumitur ex quantitate rerum in societatem collatarum. Nam alia est I. *universalis*, qua uni-

*Societatis
divisio ex
modo con-
trahendi:*

*Vel ex
quantita-
te rerum.*

44 CAP. II. De Pecun. collocanda ad lucrum per Contractum.

versa bona præsentia & futura communicantur. (a) II. Alia Generalis, qua illa tantum, quæ ex quæstu veniunt, in commune conferuntur. (b) III. Alia Singularis, quando vel certæ rei, operæve, vel negotiationis causa societas initur. (c)

(a) L. 3. §. 1. l. 73. §. 1. ff. pro socio.

(b) L. 7. & 8. ibid.

(c) L. 5. pr. l. 52. §. 5. ibid.

Art. 2.

DE HONORE

STATE SOCIETATIS.

Societas

est utilis

Reipublicæ

ea:

§. 91.

Utilissimum Reipublicæ esse Societatis contractum, nemo inficiabitur. I. Cum omnes, qui etiam mercaturam non profitentur, possint hac ratione justum lucrum ex pecuniis suis acquirere. II. Cum in ejusmodi societatem plerumque veniant superflui divitum nummi, qui absque hoc instituto steriles remansissent in cistis. III. Cum multi, quibus ad commercia stabilienda nil præter pecunias deficit, possint hac ratione industriam suam, absque hoc subsidio languentem, ad Reipublicæ commodum exercere. IV. Cum plurimi artifices ad sustentandam familiam suam occupentur, quorum opera pauci, nisi ex contractu Societatis adjumentum obtinerent, uterentur. V. Cum Principes ex vectigalibus, aliisque oneribus, quæ mercimoniis imponuntur, ingens trahant emolumentum, carituri eodem, nisi societatum conjunctio mercaturam animaret. (a)

(a) Vid. SAVARY *Le Parfait Negociant*. tom. 1. part. 2. l. 1. c. 1. ubi plura recenset Edicta, quibus Reges Galliarum animant Nobiles ad ejusmodi Societates cum Mercatoribus, ineundas.

§. 92.

Conformis

Charitati:

Charitati vix alium contractum permutatorium habemus conformiorem, quam societatem, utpote qua vires & operas nostras aliis communicamus, & ad communionem lucri ab aliis admittimur, affectu Fraternitatis æmulo.

§. 93.